

Příloha A Rozpracovaný výčet dílčích vzdělávacích cílů, konkretizovaných výstupů a vzdělávací nabídky

Dítě a jeho tělo

Jak jsem se již zmínila, tato oblast je jedním ze základních nikoliv jediných kamenů rozvoje výtvarné a smyslové výchovy.

dílčí vzdělávací cíle:- zdokonalování dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky

- rozvoj výtvarných a polytechnických dovedností
- rozvoj používání zraku a hmatu

konkretizované vzdělávací výstupy: - upřednostňovat užívání pravé nebo levé

- ruky při kreslení i jiných činnostech, správně držet tužku
- napodobovat základní geometrické obrazce, různé tvary
- zvládat výtvarné činnosti, provádět jednoduché úkony s výtvarnými pomůckami a materiály- kreslit, malovat, modelovat, vytrhávat, stříhat, lepit,
- vytvářet objekty z přírodních i umělých materiálů
- udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce
- pojmenovat viditelné části těla i některé jeho dílčí části i některé orgány
- mít poznatky o narození, růstu těla a jeho základních proměnách
- uvědomovat si, co je nebezpečné a bránit se projevům násilí

vzdělávací nabídka: haptický záznam hlazení malbou dlaní stromu, zvířat, lidí; vtiskování a otisky částí těla na papír či do hlíny; výzdoba mého území, kresby nenarozených dětí v lůně matky; kouzelné proměny člověka ve strom; srovnávací kresby částí lidského těla s listy a větvemi stromů nebo s motivy živočišné říše; pantomimické ztvárnění přírody; hry s papírem - balení miminek do plenek

Dítě a jeho psychika

Rozvíjení smyslové citlivosti patří v této oblasti celá jedna podoblast.

dílčí vzdělávací cíle: - rozvoj a aktivizace slovní zásoby umožňující pojmenovat výtvarné jevy a porozumět výtvarnému projevu jiného autora

- rozvoj verbálních i neverbálních komunikativních dovedností, včetně vyjádření výtvarnou formou
- rozvoj výtvarné paměti, představivosti, fantazie a myšlení v materiálu, rozvoj tvořivosti
- rozvoj smyslů- sluch, čich, chuť, zrak
- poznávání postupů výtvarné tvorby i výtvarných vyjadřovacích prostředků a jejich výrazových možností

konkretizované dílčí výstupy: - spontánně vyprávět zážitky, vyjádřit myšlenku, nápad, vyjádřit své pocity, prožitky

- dorozumět se verbálně i nonverbálně
- pozorovat změny ve svém okolí
- rozlišovat zvuky a známé melodie, tvary a vlastnosti předmětů, základní barvy i barvy složené, další barevné kvality a vlastnosti objektů, známé chutě, vůně i zápachy
- soustředěně naslouchat pohádce, skladbě či divadelní hře
- záměrně si pamatovat a vybavovat si prožité příjemné i nepříjemné pocity viděné, slyšené i cítěné, zvuky zvířat běžně používaných předmětů a událostí v přírodě, melodie
- objevovat význam ilustrací, obrazů a soch
- chápat jednoduché souvislosti, nacházet znaky společné a rozdílné
- slovně, výtvarně, technicky vyjádřit svoje jednoduché nápady, experimentovat, řešit problémy cestou pokus - omyl
- zapojovat se do činností, komunikovat, kooperovat s dětmi i známými dospělými a uvědomit si, že fungování skupiny je postaveno na pravidlech soužití, umět se přizpůsobit
- projevovat se citlivě k živým bytostem, přírodě i věcem, pomáhat druhým, přirozeně projevovat pozitivní a negativní emoce a to, co prožívá výtvarně vyjádřit

vzdělávací nabídka: srovnávací kresby haptického a zrakového vjemu předmětů v sáčku; záznam zvuku ptačího zpěvu; malba vůní a chutí něčeho dobrého; hry s mísením barev - malíř podzim; vnímání toho, jak pracují naše smysly; poslouchání a vnímání pohybu těla při dýchání, co vše si nahmatáme na svém těle; záznam barevných skvrn při zavřených očích; výroba fantastické

krajiny nebo té, která je nám blízká, kde se cítíme bezpečně; pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i běžných předmětů; námětové a smyslové hry + výlety do přírody spojené se sběrem materiálu

Dítě a ten druhý

Této kapitole a problematice věnuje Pohnerová celou jednu kapitolu svého programu smyslové výchovy pod názvem Já a ty.

dílčí vzdělávací cíle: - vytváření prosociálních postojů i při hodnocení výtvarných činností

- rozvoj kooperativních dovedností při výtvarné výchově
- rozvoj citlivosti k sociálnímu okolí, propojení etického a estetického principu

konkretizované dílčí výstupy: - respektovat dospělého i názory jiného dítěte

- vyhledávat partnera pro hru, domlouvat se verbálně i neverbálně
- všimnout si přání a potřeb druhých, chápat rozdílnost mezi vrstevníky ve vzhledu, dovednostech, chování a chápat to jako přirozené
- rozumět běžným projevům emocí a nálada chovat se citlivě a ohleduplně
- uvědomit si vztahy mezi lidmi a bránit se projevům násilí

vzdělávací nabídka: sociální a interaktivní hry - zdravíme se, objímáme se, dotýkáme se s úctou a radostí ze setkání; záznam haptického a psychického zážitku z podávání rukou; spolupráce na společném výtvarném díle- jsem součástí své třídy; společná setkání při hodnotících činnostech; poznávání prostředí rodiny a vztahů mezi nimi, prostředí mateřské školy a využít tohoto tématu k výtvarným a smyslovým činnostem; vycházky a výlety s estetickým zaměřením - galerie, výstavy, muzea

Dítě a společnost

Tato oblast se zaměřuje především na soužití všech lidí, na respektování pravidel soužití a vytváření pohodové atmosféry, na poznávání kulturního a duchovního dědictví národa.

dílčí vzdělávací cíle: - rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností

- seznamování se se světem kultury a uměním vlastního

národa i s existencí ostatních kultur a národností

- vytváření základů společenského a estetického vkusu

konkretizované dílčí výstupy: - dodržovat společně dohodnutá pravidla vzájemného soužití a rozlišovat společensky nežádoucí chování

- chápat funkci rodiny a jejich členů, orientovat se v rolích různých společenských skupin, reagovat na sociální kontakty druhých dětí otevřeně a zařazovat se mezi ně

- vnímat odlišnosti mezi dětmi

- pozorně poslouchat a sledovat se zájmem uměleckou produkci a zhodnotit své prožitky

- všímat si kulturních památek kolem sebe

- zobrazovat objekty reálné i fantazijní různými výrazovými prostředky

vzdělávací nabídka: příprava realizace společných slavností v rámci národních zvyků a tradic; seznámení s významem pohanských i křesťanských svátků - malba svátku pálení čarodějnic, kresba průvodu sv. Mikuláše a masopustního průvodu, kresba cesty za svými blízkými, kresba přírodních katastrof u nás a ve světě - jak pomáhám uhasit požár, při záplavách; návštěva blízkého zámku, kostela, výstavy betlémů

Dítě a svět

I tato oblast je úzce spjata s rozvojem smyslové citlivosti. Pokud je dítě schopno pozorovat a rozumět okolnímu světu a jeho dění a také vlivu člověka na životní prostředí, vytváří si zdravé názory a odpovědný postoj ke všemu živému a celému životnímu prostředí. Setkává se s přírodninami, živočichy, učí se o ně pečovat a využívat jejich produktů k nejrůznějším činnostem.

dílčí vzdělávací cíle: - seznamování se s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, pokoušení se o jeho výtvarné ozvláštňení

- poznávání jiných kultur prostřednictvím výtvarného umění a vytváření pozitivního vztahu k výtvarné kultuře

- rozvoj schopnosti výtvarně estetického hodnocení

konkretizované dílčí výstupy: - rozumět běžným okolnostem, dějům, jevům a situacím, s nimiž se dítě setkává a mít poznatky z různých oblastí života podle toho, co kolem sebe vnímá, co prožívá, co mu bylo zprostředkováno či vysvětleno

- uvědomovat si, že svět přírody i lidí je na různých částech naší planety různorodý a pestrý a ne vždy šťastný
- mít poznatky o tradicích a zvycích kraje, přijmout tradice národa
- zajímat se o dění kolem sebe, vnímat změny a vědět, že se změny vyvíjí, plynou a proměňují se a chápat, že je to přirozené a samozřejmé
- uvědomovat si, co je škodlivé a nebezpečné, že se člověk a příroda vzájemně ovlivňují a každý může svým chováním působit na životní prostředí
- uvědomovat si význam výtvarně estetických aspektů životního prostředí a aktivně jej výtvarně dotvářet
- být citlivý k přírodě

vzdělávací nabídka: kresba, malba a prostorové ztvárnění rostlin a živočichů; pozorování stavby těla a její účelnost; výroba domu pro broučky, hnízda pro ptáky i člověka z přírodnin; prostorová tvorba místa, kde bydlím, kresba reálií z mého okolí; seznámení se s tradiční lidovou řemeslnou tvorbou a výtvarné využití produktů z přírody - vosk, vlna, proutí; využití schopností přírodních ukazů k výtvarným hrám - sluneční kresba, dešťová malba, fototisk, hry světla a stínů, rozfukávání tuše; sbírání přírodnin po cestě do školky, z dovolené a sestavení koláže a asambláže; malba vodou bez barev do písku, na chodník; příprava výtvarných vernisáží dětí

Příloha B Dotazník

Dotazník pro učitelky z MŠ

Tento dotazník slouží jako součást výzkumu k diplomové práci, která je zaměřena na zjištění využití přístupů smyslové výchovy v běžné praxi učitelek v mateřských školách a její vliv na výtvarné zobrazování malých dětí. Odpovědi, prosím, neupravujte, aby byly výsledky pokud možno objektivní. Za účast ve výzkumu děkuji předem všem paním učitelkám a jejich ředitelkám za umožnění výzkumu. S pozdravem Bc. Lucie Kušková

Informace o učitelce

Jméno (monogram-slouží pouze jako identifikační značka):

Věk:

Praxe:

Vzdělání:

Kontakt (nepovinný údaj):

Informace o školce (vyberte nejvýstižnější odpověď)

1. Umístění MŠ (město x vesnice)

2. Typ MŠ

- Státní
- Soukromá
- Speciální (druh zaměření)-
- Církevní
- Alternativní (druh alternace)-

3. Prostředí MŠ, které navštěvujete s dětmi během běžných vycházek (výběr i více možností, které jsou pro vaši MŠ aktuální)

Les	Louka	Pole	Vodní nádrže a toky	Hory
Lesopark	Zahrada		Dětské hřiště	Procházky po ulicích
Jiné	(ZOO,	botanická	zahrada, farma):.....

Informace o podmínkách výchovy a vzdělávání

4. Uveďte procentuální(odhadem) rozvržení organizace vzdělávání během smyslových her

- Spontánní hry dětí.....%
- Řízené záměry učitelky v činnostech.....%
- Improvizované aktivity využívající vzniklé situace.....%

5. Dokážete najít a praktikovat smyslovou výchovu ve všech oblastech vzdělávání (uveďte příklad tématu a vzdělávací nabídku u konkrétních oblastí)?téma:.....

- Biologická oblast.....
- Psychologická oblast.....
- Interpersonální oblast.....
- Sociokulturní oblast.....
- Environmentální oblast.....

6. Pokud máte možnost získávat přírodní materiál (živého i neživého, rostlinného i živočišného původu), uvěďte pět nejčastějších druhů.

7. Jakým způsobem jej získáváte? (nosí jej děti z domova, vycházek, připravujete ho z vlastních zdrojů, případně nakoupíte).....

Informace o využívání principů smyslové výchovy

8. Vyjádřete se vlastními slovy, co si představujete pod pojmem smyslová výchova a co je podle vás v tomto směru ve výchově a vzdělávání zásadní?

9. Prosazujete ve výuce smyslovou výchovu?
 Ano Ne
10. Máte pocit, že je smyslová výuka v mateřské škole přirozená, potřebná a přínosná a že jsou děti MŠ schopny výtvarně zpracovat jiné zážitky než zrakové?.....
11. Dokážete s dětmi zpracovávat konkrétní druh zážitku výtvarně? (pokud ano, uveďte typický výtvarný námět, se kterým máte osobní zkušenosti a přibližné procento z celkových 100%-např.zrak.prožitky-50% ze 100%všech smyslových činností)
- Zrakový prožitek.....
 - Sluchový prožitek.....
 - Chuťový prožitek.....
 - Čichový prožitek.....
 - Hmatový prožitek.....

Informace o vlastní reflexy v působení na děti v oblasti smyslově-výtvarných činnostech

12. Objevuje se zpracovávané téma smyslových prožitků ve spontánních činnostech dětí?
 Ano Ne
13. Vyžadují děti u tohoto přístupu ke vzdělávání opakování více než u jiných přístupů?
 Ano Ne
14. Dochází ke změnám v komunikaci dětí během smyslově zpracovávaného tématu?
 Ano Ne
15. Převládá ve vašem působení na děti poznávací složka nad smyslovou?
 Ano Ne
16. Jste kreativní v oblasti smyslové výchovy (ano x ne) a baví Vás její realizace(ano x ne)?

Informace o východiscích smyslové výchovy z kurikulárních dokumentů

17. Považujete smyslovou výchovu za důležitou součást předškolního vzdělávání a proč?.....

18. Považujete RVP PV dostatečně propracovaný v oblasti smyslové výchovy? Případně popište stručně oblast či cíle, které jsou v tomto směru dle vás nedostačující nebo chybí v RVP PV.

.....
.....
.....

19. Cítíte potřebu získávat v této oblasti vzdělávání více inspirace, motivace, praktických návodů a nápadů a měla byste zájem zúčastnit se případně nějakého kurzu či semináře?.....

20. Máte zde možnost sdělit svůj názor na význam smyslové výchovy v předškolní výuce, případně na tento dotazník, nebo sdělit nějaké návrhy, připomínky.(nepovinné)

.....
.....
.....

Příloha C

Přepis rozhovoru Z

V: Používáš v mateřské školce smyslové hry?

Z: Používám.

V: Zařazuješ je v propojení s jinými činnostmi, jakými, nebo samostatně?

Z: Zařazuju je asi samostatně, ale i v těch týdenních tématech.

V: A v těch konkrétních činnostech?

Z: No jako teďka máme ty vlastnosti materiálů, tak poznávání smysly právě těch materiálů.

V: Jakým způsobem hledáš inspiraci pro tyto aktivity a z jakých zdrojů čerpáš?

Z: No čerpám z těch šolkovejch materiálů, těch...plánů a potom, to, co si připravím je už podle šolkovejch knížek, co jsou tady. Tam jsou různé nápady.

V: Takže z metodických materiálů převážně?

Z: Z metodických materiálů a od kolegyň.

V: Jaké jsou tvoje metodické postupy při rozvoji smyslové výchovy? Jak s tím začínáš a pokračuješ?

Z: Konkrétně k nějakému tématu?

V: Třeba, nebo obecně.

Z: Třeba když jsou to ty materiály, napřed jim to ukážu, vysvětlím, popíšu a pak si to posíláme v kroužku, každý vyjádří své pocity hmatem, nebo sluchem, zrovna o co se jedná, taky záleží na tom, co to je a potom....

V: Potom s tím ještě nějak pracujete?

Z: Pak s tím třeba, podle toho, co to je, tak když jsou to kostky dřevěné, tak s tím budeme ještě stavět, nebo si s tím nějak jinak hrát. Když to bude jiný materiál, třeba látka, tak si to zkusí stříhat, nebo pak i lepit, nebo když je to třeba papír, tak budou třeba lepit. Záleží na tom, co to zrovna bude za materiál.

V: Patří smyslové hry mezi tvoje oblíbené činnosti s dětmi a mezi účinné metody k získávání pozornosti dětí? Pociťuješ, že ty děti, když mají ty materiály, nebo ty smyslové hry u toho, že...?

Z: No určitě, když si mohou něco osahat, nebo ochutnat, nebo něco vyzkoušet na vlastní kůži, tak se jim to líp poznává, líp si to můžou pamatovat, nebo jak jinak to vyjádřit?

V: Jak motivuješ děti k rozvoji jednotlivých smyslů. Můžeš třeba uvést ke každému smyslu nějakou činnost nebo motivaci?...třeba sluchové vjemy.

Z: Tak to by bylo třeba v hudebce, hudební výchově by to byly třeba zvuky nástrojů hudebních nebo poslech nějaký z CD.

V: Myslíš zvuky z přírody, živý nebo neživý?

Z: Hm.

Z: Třeba čich, tak to zase vůně třeba ...nenapadá mě teď.

V: Tak tedy chuť.

Z: Třeba zeleniny, ovoce, jsme měli ochutnávku k tématu ovoce zelenina v rámci toho tématu.

V: A hmat?

Z: To budou mít třeba teďkon, poznávat některý materiály.

V: A zrak?...Jak je namotivuješ na zrakový poznávání?

Z: Zrak, no... No zrakově poznávaj všechno, tak jak to říct. Třeba obrázkový materiál,...poznávání a popis podle obrázků.

V: Máš ke smyslovým hrám nějaký specifický pomůcky?

Z: Tak to jsou materiály, co jsou tady ve školce.

V: Takže žádný konkrétní specifický pomůcky?

Z: Jsou to školkové předměty, hračky, obrázky, nebo když je něco jako to ovoce, tak ho přináším z domova, konkrétní reálný předměty, třeba na podzim přírodniny, které sbíráme.

V: Takže žádné didaktické přímo vyrobené pomůcky ke konkrétnímu smyslu nepoužíváš, které jsou zaměřené jenom na sluch nebo hmat?

Z: Teď mě žádné nenepadají. Možná, že je tady něco ve školce, ale spíš ty přírodní, ty mám radši.

V: Jaké smyslové aktivity podle tvých zkušeností děti nejraději provádějí? Jsou jejich oblíbený z těch smyslových her.

Z: Děti se rády nadchnou pro cokoliv, pro co je nadšená učitelka. Záleží, jak jim to podá. Rádi si něco osahají, čeho se můžou dotknout, a nebo když něco můžou ochutnat, dají se jim ukazovat obrázky a budou se na ně taky koukat.

V: Chtějí děti, abys s nimi ty aktivity opakovala? Nebo případně dělají si je při ranních hrách samy?

Z: Rády se k nim vracej, Jsou věci, které se jim líbí víc.

V: A říknou si o ně, že by je chtěly půjčit znovu?

Z: No určitě, věci, které po nějaké činnosti schovám, tak si je chtějí vytahnout znovu a vrací se k nim.

V: Kterou věkovou skupinu dětí vnímáš jako nejpřístupnější k těm smyslovým hrám? Které nejlépe dokážou rozvíjet smyslové hry a uplatnit poznatky z těch smyslových her? Nebo je vůbec nějaká skupina dětí, kterým by to šlo lépe?

Z: Nevím, jestli se to dá říct- líp, myslím si, že je to důležité především pro ty malé děti.

V: Myslíš tříletou věkovou skupinu?

Z: No.

V: Máš zkušenosti s propojováním smyslový a výtvarný výchovy? Výtvarné zobrazování smyslových vjemů a případně kterých?

Z: Malovali jsme třeba to ovoce, zeleninu, to, co jsme ochutnali, osahali, jsme namalovali, nebo taky na podzim třeba kaštiny.

V: Takže převážně zrakové vjemy zobrazujete?

Z: Hm, to co viděli, nebo jsme si přinesli.

V: Je podle tvého názoru těžké zobrazovat smyslové vjemy, třeba, co děti slyšely ochutnaly ?

Z: Pro ty malé děti je to, co slyšely, těžký zobrazovat, když by se na to nemohly podívat, tak by to bylo těžký.

V: A od jaký věkový skupiny by bylo nejlepší zařazovat výtvarné zpracování smyslových vjemů ?

Z: Myslím od těch nejmenších.

V: Od těch nejmenších? Říkala jsi, že je to pro ty malinký těžký.

Z: Ty sluchový jsou těžký, ale co vidí ne.

V: Takže zrakové vjemy bys odhadovala pro nejmladší děti a ostatní vjemy pro jakou skupinu?

Z: To tak kolem těch čtyř až pěti.

V: Co si myslíš, že je v rozvoji smyslového vnímání stěžejního v mateřské škole?

Z: Asi je pro mě důležitá ta jemná motorika, rozvíjet ty ruční práce s modelínou třeba, navlékání korálků, aby v pozdějším věku držely správně tužku. Takže hlavně hmat a manipulace s předměty.

V: Máš pocit, že rozvoj smyslového vnímání může mít vliv na atmosféru ve třídě?

Z: Myslím, že ano, zvláště když pracují na společném úkolu. Bude je to stmelovat.

Přepis rozhovoru I

V: Používáš v MŠ smyslové hry?

I: Smyslové hry používám v ranním kruhu v návaznosti na dané téma. Většinou mě napadají až v konkrétní chvíli, takže pomůcky k tématu využiji i k tomu, že si zahrajeme nějakou smyslovou hru. Nemám sice zásobník her, ale využiji momentálního nápadu.

V: Zařazuješ je v propojení s jinými činnostmi a jakými, nebo samostatně?

I: Smyslové hry a procvičování smyslů se dobře snoubí s filozofií prožitkového učení, takže ho zařazuju v průběhu všech činností s dětmi. Třeba bych uvedla konkrétně minulý týden jsme měli téma řemesla a povolání a ke každému dni dělaly děti konkrétní praktické činnosti, na kterou navazuje právě poznávání všemi smysly. Třeba jsme pekli mafinky, děti připravovaly těsto, zkoušely si sypkost mouky a cukru, vnímaly prsty, že cukr je hrubozrnný a mouka je namletá hodně na jemno, vajíčko je hladké oválné. U pěstitelských činností jsme sázeli stroužky česneku a semínka řeřichy do substrátu, opět děti vyzkoušely kyprost hlíny. Slovo kyprý neznají, ale svými pokusy pojmenovaly vlastnost, že je hlína hezky sypavá. Stejně tak stroužky i semínka jsou výrazně voňavá, každý si je očichal, říkal, jestli je vůně příjemná nebo nepříjemná. Při hře na kominíky jsme zase srovnávali výrazný rozdíl mezi černou a bílou barvou za pomoci básničky Setkání z knihy Brousek pro tvůj jazýček, říkaly, co jiného je ještě bílé, černé atd.

V: Jakým způsobem hledáš inspiraci pro tyto aktivity a z jakých zdrojů čerpáš?

I: Jak jsem uvedla na zač. je to momentální nápad, vnímám, jak děti reagují, jak se zajímají o daný materiál nebo věc na základě toho mě napadne, jak to dále využít a rozvést. Metodické materiály po 25 letech nevyhledávám, ale spíše si vymyslím svoje nápady, básničky, realizace. Nebaví mě listovat v materiálech, prostě vnímám okolí, barvy, vůně a na základě toho mě napadají činnosti s dětmi.

V: Které smyslové hry patří mezi tvé oblíbené a účinné metody k získávání pozornosti dětí?

I: Ráda využívám v ranním kruhu posílání různých předmětů- hladký kaštanek, pichlavá slupka, voňavá kytička, šťavnaté ovoce rozkrojené, věci, které se váží k tématu, trénujeme, že kdo drží předmět, má slovo a může nám říct svůj zážitek týkající se právě předmětu anebo čehokoliv jiného. Děti to baví, rozhovor se rozvine takovým způsobem, že ho musím ukončit, abychom se dostaly k dalším činnostem. Rády s předmětem mluví, těší se, až k nim doputuje a budou moci sdělit své prožitky.

V: Máš ke smyslovým hrám nějaké specifické pomůcky?

I: Máme ve školce hmatovou krabici, ale spíše využívám pomůcky k tématu, které jsou nové, neotřelé, aby to bavilo mě i děti, často je obměňuji.

V: Které smyslové aktivity děti nejradyji provádějí, jsou pro ně oblíbené?

I: Nejradyji mají ochutnávání- ovoce, zeleniny, soutěže se zavázanýma očima- ochutnávání, přičichávání- ocet, parfém. U toho se většinou hodně nasmějeme.

V: Vyžadují děti, abys tyto aktivity s nimi opakovala, nebo si půjčí tyto předměty a chtějí si je opakovat samy.

I: Někdy si vyžádají materiál odpoledne ke svým hrám. A je pak právě zajímavé je pozorovat, co jiného s tím ještě vymyslí a to je pak inspirace pro další společné činnosti.

V: Kterou skupinku bys vnímala jako nejpřístupnější ke smyslovým hrám?

I: Pracovala jsem se všemi věkovými skupinkami a myslím si, že u tříletých dětí to šlo využít jen okrajově, nedalo se tu činnost moc rozvíjet. Děti prostřední ty už reagují velmi dobře a vymýšlejí další činnosti a předškoláci, ty už vyloženě tíhnou i k různým pokusům. Takže bych řekla od těch čtyř let a více už má smyslová výchova větší smysl. U mladších dětí je to jenom seznámení se s věcí, ale nedokážou ještě popsat, rozvinout činnost.

V: Máš zkušenost s propojováním smyslové výchovy a výtvarné výchovy a výtvarným zobrazováním těchto vjemů a jakých?

I: Nevím, jak bych odpověděla. Malujeme, kreslíme, tvoříme ke každému tématu nějaký prožitek, ale výtvarné ztvárnění chuti nebo zvuku jsem s dětmi ještě nedělala.

V: Je to podle tvého názoru těžké výtvarně zobrazovat smysly?

I: Je to hodně individuální a záleží na konkrétním dítěti, jakou má fantazii, jak si dovede hrát i s jinými věcmi a vnímat okolí. Tady ty děti s bohatou fantazií by mohly výtvarně zvládnout po motivaci patřičný vjem, asi to i vyzkouším, ale velkou zkušenost s tím nemám.

V: Takže u otázky od jaké věkové skupiny bys zařadila výtvarné zpracování vjemů, neuvedeš, protože nemáš žádnou zkušenost?

I: Myslím si, že s pětiletými dětmi bych to mohla zkusit, s těmi, které mají rozvinutou hru, slovní zásobu, bohatý fantazijní svět, tak bych to zkusila.

V: Co pokládáš za stěžejního v rozvoji smyslového vnímání?

I: Dítě by se mělo rozvíjet komplexně, takže bych nic nevypíchla jako nejdůležitějšího. Mělo by to být vyvážené, rovnoměrné. Možná trošku s větším důrazem na hmat k rozvoji motoriky, schopnosti učit se psát. Ale mělo by to být vyvážené.

V: Máš pocit, že rozvoj smyslových vjemů, může mít vliv na atmosféru ve třídě a kolektiv dětí?

I: Myslím si, že ano. Vnímat cokoli pomocí smyslů pomůže rozvíjet empatii u dětí, takže určitě ano.

V: Chceš ještě něco dodat k nějaké oblasti?

I: Snad jen, že mě těší, když mám ve třídě nějaké děti, které mají svůj fantazijní svět a dovedou tvořit, vnímat okolí a nějak se k němu vyjádřit. Je to radost, když dítě vnímá, reaguje a má své vlastní nápady.

Přepis rozhovoru J

V: Používáš v MŠ smyslové hry?

J: Ano, používám.

V: Zařazuješ je v propojení s jinými činnostmi, a jakými? Nebo je používáš samostatně?

J: Někdy je zařazuji samostatně, někdy s propojením, podle toho, jaký je tématický celek, smyslovka se tam buď přímo hodí, někdy to jsou hry jen v ranním kruhu, při odpolední činnosti, podle toho, jak se nám to hodí.

V: Jakým způsobem hledáš inspiraci a z jakých zdrojů čerpáš?

J: Čerpám z Kamínků, Kafometu, Raabe, časopis Pastelka.

V: Jaké jsou metodické postupy při rozvoji smyslové výchovy?

J: Když je to nová věc, tak napřed děti s tím seznámím, předvedu, ukážu, jak si hru budeme hrát, pak vezmu někoho šikovnějšího, bystřejšího a začneme ji hrát. Někdy je to hra pro celou skupinu, tak začneme s celou skupinou, nejdříve je to slovní instruktáž, pak realizace názorná.

V: Patří smyslové hry mezi oblíbené a účinné metody k získávání pozornosti dětí?

J: Já je mám docela ráda, často je využívám, ať jsou to sluchové, hmatové hry, každý týden nějaké zařazujeme a hrajeme si je.

V: Jak motivuješ děti k rozvoji jednotlivých smyslů? Můžeš uvést ke každému smyslu nějaký příklad?

J: Teď třeba byla zima, tak jsme zjišťovali vlastnosti sněhu- studený, kyprý, měkký, taky mokrý, ledu- hmatem tvrdý, studený, mokrý, chuť vody- slané, sladké, bez chuti. Nebo jsme měli téma ptáci, to jsme rozvíjeli zrakový postřeh- bylo hejno ptáků kolem krmítka, děti se otočily, nějaký pták odletěl, děti se otočily nazpátek a měly zjistit, který to byl pták, už tam není. Nebo jsou to sluchové hry, ty mají hodně rády, rozlišují hlásku na zač. slova- např. kdo přijde, odejde za školky, kdo se probudí, takže v jazykových hrách. A chuť, tak tu vodu, nebo na podzim jsme rozlišovali chuť ovoce- kdy to bylo sladké, kyselé, trpké, nebo s těmi ptáky, to je taky bavilo, podle hmatu rozlišovaly, co se jim do krmítka nasypalo- sluneč. semínka, mák, zrníčka obilná, tak rozlišovaly tu potravu.

V: Máte s dětmi ke smyslovým hrám nějaké specifické, didaktické pomůcky?

J: Máme tam obrazové materiály k jazykovým hrám, postřeh- zrakovou analýzu, co tam chybí. Pak jsou to pomůcky, které si přineseš, nebo si je s dětmi vyrobíme.

V: Takže specifické pomůcky třeba na sluch nemáte?

J: Máme. Máme tam pomůcku na hmat- kostky s puntíky a podle hmatu mají děti určit, kolik tam těch puntíků vydlabaných je. Na sluch třeba hudební nástroje, ale specifické ne. Pak tam máme tabulku soustředě se na způsob pexesa.

V: Jaké smyslové aktivity podle tebe a tvých zkušeností mají děti nejraději, rády je provádějí?

J: No oblíbené jsou ty, když se jim zaváží oči a ony sluchem rozpoznávají, kdo promluvil, nebo hmatem mají rády kouzelnou krabičku, na podzim jsme měli plno přírodnin a podle hmatu si osahaly, jestli je tam klacík, kamínek, mech, šiška, takový to tajemno v té krabici.

V: Vyžadují děti, aby si s nimi ty aktivity opakovala? Nebo si třeba půjčí nějaké ty pomůcky, aby si s nimi dělaly samy?

J: Hmm, maj. Maj to rády, třeba ty kostičky si půjčí a navzájem si zaváží oči a podle hmatu poznávají, nebo mají rády ty sluchové hry, kdy se řadíme podle hlásky ve jméně, v příjmení, podle barvy.

V: Máš tedy ty předškolní děti, které už lépe vnímají ty hlásky a písmenka. Kterou věkovou skupinu vnímáš jako nejpřístupnější ke smyslovým hrám?

J: Asi právě tu předškolních dětí, mezi těmi 5-6 lety, už to pochopí, co se po nich chce, dokáží to zužitkovat, samy si s tím hrát.

V: Máš zkušenosti s propojováním smyslové a výtvarné výchovy a s výtvarným zobrazováním smyslových vjemů, případně kterých?

J: Přemýšlím, že jsme asi to, co jsme slyšely a pak by jsme to namalovali, to jsem asi nezkoušeli, třeba, když voda teče. Spíše to dokážeme popsat řečí, ale výtvarně jsou to jenom konkrétní malby, takže to, co vidí zrakem, tak to dokážou zpracovat, možná otisk, že by to byl hmat, modelují, s hlínou pracují a otiskávají dlaně, tak to by se tam dalo zařadit.

V: Je podle tebe náročné výtvarně zobrazovat smyslové vjemy?

J: Myslím, že jo, je to náročné. Je to těžší si to představit, třeba, když jsem měli to téma vody, tak jsem četla takový zajímavý nápad, že jsem si řekla, že to někdy zkusím zrealizovat, kdy děti poslouchají při povídání o pramínku Vltavu, děti poslouchaly a pak měly podle té hudby malovat tu řeku, a nebo poslouchaly tu skladbu a stříhaly na proužky papírky jako jednotlivé pramínky a společně s učitelkou sestavily jeden dlouhý pramínek. Hudba je tedy měla namotivovat.

V: Od které věkové skupiny by si zařazovala tohle výtvarné zpracování?

J: Já jsem neměla malé děti. Pro ně se mi to zdá těžší, tak asi ty předškolní děti.

V: Co pokládáš za stěžejní v rozvoji smysl. vnímání v předš. věku?

J: Asi bych řekla to sluchové vnímání, které souvisí s řečí, aby měly dostatečnou řečovou vybavenost a dovednost, aby rozlišovaly sluchem ale i zrakové a vlastně všechny, protože je to navzájem propojené, ale nejvíc asi ten zrak se sluchem.

V: Máš pocit, že rozvojem těchto smyslů různým způsobem můžeš působit na atmosféru ve třídě a kolektiv dětí?

J: Když to děti baví, dokážeš lépe zareagovat, když jsou roztěkanější a nějaká činnost je přestává bavit, tak se tam zařadí nějaká sluchová hra nebo jinak smyslová a hned zase zbystří a zároveň se zase na dané téma rozvíjejí jinak, je to zpestření.

V: Takže myslíš, na udržení pozornosti má vliv a na nějaké sociální vztahy ve skupině?

J: I to si myslím, třeba hmatové posílání pozdravu, pohladíme se, propojíme se, že se máme rádi, dotkneme se jeden druhého. Udržení té sociální komunity a návaznosti je to k tomu taky dobrý.

V: Chtěla bys ještě něco dodat?

J: Já myslím, že už ne.

Přepis rozhovoru K

V: Používáte v MŠ smyslové hry?

K: Ano.

V: Zařazujete je v propojení s jinými a jakými činnostmi, nebo samostatně?

K: Pracuji v MŠ Montessorri, tak tam už jedna část pomůcek a materiálů je smyslová- hnědé schody, červené tyče, růžová věž....

V: To je teda v propojení s poznávacími činnostmi?

K: Ano, pak jsou tam zvukové válečky, čichové válečky, všechno na tyhle ty aktivity. Hmotnostní destičky.

V: To jsou teda pomůcky, ale ty činnosti?

K: Hry ty už jsou většinou k tématu, které si s dětma vybereme, pak k tomu jsou hry, ať už ...Třeba teď máme téma o zdravé stravě, tak tam máme krámk, kde si děti chodí nakupovat, tak to je hra na prodavače.

V: Jakým způsobem hledáte inspiraci a z jakých zdrojů čerpáte?

K: Téma si někdy vybereme a jindy nás k němu dovedou děti a podle toho se pak odvíjí veškerá činnost. A inspiraci spíše beru ze života,co nás k tomu vede. Teď po vánocích děti nosily hračky, byly nadšený, tak jsme se vrhli na rodinu, tradice, prožívají je a taky oslavou narozenin jsme došli od miminka k rodině a jak to vůbec všechno je, než ta rodina vznikne.

V: Takže inspirace převážně ze života nebo od dětí než z nějakých metodických materiálů?

K: To ne, může se člověk k met. materiálům uchýlit, ale to je krajní případ. Když se budu držet jenom metodiky, tak to děti bavit nebude. Kdežto, když si to prožijou- měli jsme svatbu, byli jsme se podívat ve svatebním salónu, chtěli jsme navštívit na městském úřadě i svatební obřad, ale ten se konal až na Valentýna, tak se nám to nehodilo do našeho projektu, tak jsme si na to pohráli, udělali jsme si ten obřad, řekli bereš si ji- ano-, dostaly prstýnky, byly to pro ně prožitkové věci a to je daleko důležitější než nějaká metodika, které by se člověk držel.

V: Jaké jsou tvé metodické postupy při rozvoji smyslové výchovy? Třeba vzhledem k vaší Montessorri školce

K: Když se budu držet pomůcek, které jsou pro smyslovou výchovu, tak máme požadovaný postup, každá pomůcka má svůj. Ten by se tedy měl dodržet.

V: Patří rozvoj smyslového vnímání mezi tvé oblíbené a účinné činnosti k získávání pozornosti dětí.

K: Ty témata a smyslové věci, které tam jsou, si ty děcka vybírají samy a vrhají se po nich a není potřeba nějaký můj zásah.

V: Jak motivuješ děti k rozvoji jednotlivých smyslů, uveď příklad, ke každému smyslu.

K: Naše děti jsou hodně chtivý něco udělat, zjistit, takže ony samy nás nutí k tomu, abychom s nimi něco dělali., ať už je to jakákoliv hra. Když si povídáme o nějakém tématu, tak je pro ně největší zážitek nějaký kulinářský, když si něco uvaříme, upečeme, tak to je chuť, vůně, hmat, no prostě úplně všechno. Jednou za čtrnáct dní se k nějakému vaření dostaneme. Poslední týden děti dělaly ovocný salát, to co ukuchtily, si snědly a ještě bylo málo.

V: Jaké smyslové aktivity podle tvých zkušeností děti nejraději provádí?

K: To vaření a hudbu- sluch, hra na hudební nástroje, hledání, máme úžasnou pomůcku zvonečky a to ony rády hledají páry, melodii za doprovodu orfových nástrojů nebo piana.

V: Vyžadují děti, abys s nimi tyto aktivity opakovala, případně si něco vyžádají na půjčení a hrají si s nimi spontánně?

K: Tak i tak.

V: Kterou věkovou skupinu vnímáš jako nejpřístupnější ke smyslovým hrám?

K: Vzhledem k tomu, že jsme smíšená třída od 3-6let, tak je to tam jedno. Děti se tak propojují a starší pomáhají mladším.

V: takže nevidíš rozdíl?

K: Ne.

V: Máš zkušenosti s propojováním smyslové a výtvarné výchovy a výtvarným zobrazováním smyslových vjemů, případně jakých smyslů? Třeba zobrazení výtvarně toho, co ochutnaly, slyšely...

K: Spíše to, co prožijí, tak malují.

V: Teda to co viděly?

K: Hlavně zrakový prožitek a taky hmatový, protože spoustu věcí děláme z keramiky.

V: Takže hmat a zrak převažují? Je podle tvého názoru náročné výtvarně zobrazovat smyslové vjemy?

K: Jak pro které dítě, je to individuální.

V: pro kterou věkovou skupinu bys tyto smyslově výtvarné činnosti zařazovala?

K: Asi pro ty pětileté.

V: Co pokládáš za stěžejní v rozvoji smyslového vnímání u dětí předškolní věku?

K: Nic mě nenapadá.

V: Nic bys nevyzdvihla, nic nepřevažuje?

K: Tím, že tam máme k těm smyslům spoustu věcí (aktivit, pomůcek), je to hodně propojený.

V: Máš pocit, že rozvoj smyslových vjemů různým způsobem může mít vliv na atmosféru ve třídě, v kolektivu, na jejich sociální vztahy?

K: Každopádně. Určitě pozitivně.

V: Chceš ještě něco dodat?

K: Nemám potřebu.

Přepis rozhovoru M

V: Používáš v MŠ smyslové hry?

M: Ano.

V: Zařazuješ je v propojení s jinými činnostmi, případně jakými, nebo samostatně?

M: I v propojení i samostatně.

V: Jakým způsobem hledáš inspiraci pro tyto aktivity a z jakých zdrojů čerpáš?

M: Knihy, internet, nápady.

V: Jaké jsou tvoje metodické postupy při rozvoji smyslové výchovy?

M: Většinou je to součástí jiných činností, děti si nějak namotivuju a děti to pak začnou zkoušet. Řekneme si, jakým smyslem jsme to zkoušeli a jak jinak by to ještě šlo, třeba jiným smyslem a zkouší to pak ještě jinak.

V: Patří smyslové hry mezi oblíbené a účinné metody k získávání pozornosti dětí?

M: Mezi moc oblíbené nepatří, ale děti to mají rády a tak se řídím tím, co se jim líbí.

V: Jak je motivuješ k rozvíjení jednotlivých smyslů a můžeš uvést ke každému smyslu nějaký příklad?

M: Oči- to je vesměs pozorování a co těma očima můžeme vidět, jak to rozeznáváme, vzpomeneme si, když jsme měli nakreslené oko a jak se to tam přenáší, srovnáme si to se zrcadlem, to je přenos světla. Čich- hraje si na nějaká zvířátka nebo u zeleniny, když poznávají čichem a od toho přecházejí k chuti, kde rozeznávají různé chutě, to mají teda strašně rády, potom přecházíme k hmatu, kde poznávají se zavázanýma očima, co jim to připomíná,

mohou si pomoci třeba i tím čichem, pokud se jedná o ovoce nebo zeleninu. Pak to rozlišují, co je k jídlu a co nemá žádný zápach nebo vůni a ještě chybí sluch, tak ten většinou v přírodě, tam je to nejideálnější, třeba v lese, kde děti poslouchají, ve třídě už jsme to taky dělali, např. při rozeznávání různých předmětů, k čemu se dají používat, co s tím jde dělat a v přírodě různé zvuky.

V: Používáte ke smyslovým hrám nějaké specifické didaktické pomůcky?

M: Máme pár didaktických pomůcek- na sluchové máme takové kostičky, potom rozeznávání hmatem povrchy předmětů a jinak, když nás něco napadne, tak to tam zařadíme.

V: Jaké smyslové aktivity podle tvých zkušeností děti nejraději provádějí?

M: Z těch smyslových určitě ty chuťové- ovoce, zeleninu, to co mají s přímým prožitkem a mohou si to přímo vyzkoušet, ochutnat to nebo se navonět, tak to mají nejraději.

V: Vyžadují děti, abys s nimi tu aktivitu opakovala, případně, si chtějí něco znovu půjčit?

M: Vyžadují, chtějí jak u ranních tak odpoledních činností.

V: Jakou věkovou skupinu vnímáš jako nejpřístupnější ke smyslovým hrám?

M: Ony jsou přístupné všechny věkové skupiny, s tím, že je rozdíl v délce, kdy u toho děti vydrží. mladší vydrží chvíličku, starší si chtějí zkusit všechno, mají rády i pokusy.

V: Máš zkušenosti s propojováním smyslové a výtvarné výchovy a s výtvarným zobrazováním smyslových vjemů?

M: Mám, to jsme dělali, kdy děti výtvarně znázorňují různé vůně, co si pod tím představují, kde využívají svou fantazii. Dokonce jsme čichali i k barvám, kde rozeznávaly podle vůně barvu vodovou, temperovou, zkoušely to i hmatem je rozpoznávat, různé věci jako ruční papír atd.

V: Je podle tvého názoru obtížné zobrazovat výtvarně smyslové vjemy?

M: Není, mají to rády a dovedou se do toho vžít.

V: Od které věkové skupiny bys zařazovala výtvarné zpracování vjemů?

M: Já to zařazuji do všech skupin, od těch 2,5 až do 6let.

V: Co pokládáš za nejdůležitější v rozvoji smyslové výchovy v předškolním věku?

M: Nejdůležitější?...Asi to, aby umělo předcházet různým nebezpečím, to co využijí ve vlastním životě, u těch starších na to přicházejí u těch pokusů a musí si přijít na to, proč tohle to nepůjde, co by nám mohlo ublížit a proč to děláme jinou formou.

V: Máš pocit, že rozvoj smyslových vjemů může mít vliv na atmosféru ve třídě, na kolektiv, na sociální vztahy?

M: Má, protože se všechno dělá hrou a hra je to podstatné, co má vliv na celý život dítěte.

V: Chtěla bys ještě něco dodat?

M: Teď už mě nic nenapadá.

Přepis rozhovoru Č

V: Používáš v MŠ smyslové hry?

Č: Ano.

V: Zařazuješ je v propojení s jinými činnostmi nebo samostatně?

Č: Různě, ale docela často v tom ranním kroužku, když se sejdeme, tak hmatové hry, něco dám do pytlíčku, nějaký soubor předmětů a třeba u tématu moře a námořníků a života pod mořskou hladinou, tak různé předměty geometrický a mezi nimi kolečko jako perličku a měly hledat perlu. Takže v tom ranním kroužku a pak během dne, jak se nám to hodí.

V: Jakým způsobem hledáš inspiraci pro tyto aktivity a z jakých zdrojů čerpáš?

Č: Buď když mě to napadne, a nebo na seminářích, tam se dovídám hezký věci.

V: Jaké jsou tvoje metodické postupy při rozvoji smyslového vnímání?

Č: Tak v tom ranním kruhu si bereme ten předmět, někdy je to napojené na pohádku, že ta princezna ztratila tu perlu, takže ji musely vylovit, ale to se tak nějak propojuje, nedokážu to říct, není to uzavřené.

V: Takže někdy je to motivace a jindy je to vprostřed nějaké jiné činnosti?

Č: Noo a pak to třeba přejde do tělocviku, kdy si chodidlem přejíždějí po míčku, je to kulatý, tak to zkoumáme různě tělem, přejíždím jim třeba po zádech.

V: Patří smyslové hry mezi tvé oblíbené činnosti k získávání pozornosti dětí?

Č: Joo, mají to rády, ale ne vždycky si na to vzpomenu. Akorát, když to dělám ve větší skupině dětí, tak nemají tu trpělivost, než na ně přijde řada. Musí se soustředit, co dělá kamarád.

V: Jakým způsobem děti motivuješ k jednotlivým smyslům, mohla bys uvést příklad ke každému smyslu?

Č: Třeba sluchové vjemy- dnes máme téma hudební nástroje, tak jsme dělali sluchové hádanky nástrojů, na které jsem hrála nebo běžné každodenní předměty, jejich zvuky- rozsvícení, zavírání dveří, muchlání papíru. Oči- to je klasika, to používají všude, naopak je zavíráme u hry na vodícího pejska, chodily přes překážky poslepu, kamarád ho vodil, navigoval.

V: Zrak rozvíjíte tím, že ho schováte?...smích

Č: To vlastně ne, ale tím se rozvíjejí ty ostatní v těch souvislostech. Ten zrak se rozvíjí všude, běžně, automaticky. Čich- vůně lesa, čicháme k větvičkám...Chuť v rámci tématu ovoce- zelenina ochutnávají. Zjistila jsem, že neumějí pojmenovat chuť hořkou, plete se jim to se sladkou, při tom to asi vědí, ale nedokážou to popsat. Hmat- máme pískovničku, kreslí do písku, krupičky. Teď mě nenapadá, kdybych to věděla dřív, tak si to připravím.

V: Máte ke smyslovým hrám nějaké specifické pomůcky?

Č: Máme na hmat- dřevěná domina s vyfrézovanými geometrickými tvary a po hmatu napojujou. Je to docela těžké.

V: Na čich?

Č: Na čich máme voňavou zahrádku u paní kuchařek venku.

V: Takže skutečné živé bylinky, není to didaktická pomůcka?

Č: Ne, to je přírodní a chodíme tam čuchat, ale že bychom měli nějakou koupenu, to ne.

V: Takže využíváte spíše materiály z blízkého prostředí?

Č: Na ten čich ano. Ale máme ještě sluchová pexesa, kostky, kde je různý počet kuliček nebo různý materiál- špendlíky, rýže a vydávají různé zvuky. Já jsem si vyrobila i z kinder vajíček a naplnila jsem si je sama různými předměty od velkých koulí, po malé, i různý materiál kovové kuličky jinak zní než polystyrenové, čočku atd.

V: Jaké smyslové aktivity děti nejraději provádí?

Č: S tím ochutnáváním mají občas problémy, nechtějí něco ochutnat, zkusit to, neví, co do pusy dostane. Jinak mají rády asi tu pískováčku a vůbec na písku, v létě to milují, chodí tam bosy a ... s vodou pokusy, jéje, čvachtaj. teď už z toho vyrůstaj, ale když byly ty malý, tak byly pořád u umyvadla a byly pořád potopy. No a pak máme venku takový vodní svět, bazének s větrníčkama a do toho si dají lodičky a to taky milují.

V: Vyžadují děti, abys tyto aktivity s nimi opakovala nebo si případně pomůcku vypůjčí samy?

Č: Asi jo v souvislosti na předchozí činnost, ale aby si na to vzpomněly za týden, tak to ne, pokud to nemají stále na očích. Často si říkají o doktora. My ty pomůcky neschováváme.

V: Kterou skupinu vidíš jako nejpřístupnější ke smyslovým hrám?

Č: Mám zkušenosti jenom s tou nejmladší skupinou a ty mají rády všechno.

V: Máš zkušeností s propojováním smyslové a výtvarné výchovy a výtvarným zobrazováním smyslových vjemů?

Č: Moc ne. To je ta artefietika?...

V: Taky tam patří, ale nejen ta. Když to zkonkrétním, tak třeba chuť jahodového poháru nebo zvuk vody jste nikdy nemalovali?

Č: Nic podobného jsem nezkoušela.

V: Myslíš, že je to náročné?

Č: Já si myslím, že jo, mám před tím zábranu. Možná kdybych to zkusila...

V: Od jaké věkové skupiny bys to zkusila?

Č: Já si myslím, že je to od těch malých, ale zásadní je množství dětí na tu činnost. Neumím si představit, dělat to se všemi, nebo mít skupinu u stolu a ostatní by si hrály, rušily by hudbu a ty u stolu by se nesoustředily.

V: Myslíš teda ty starší předškoláci nebo už prostřední?

Č: Já myslím, že se nám to už rýsuje, že si dokáží ve skupinkách hrát a nechají nás v klidu pracovat. U těch malinkých při tom množství dětí se to bude dělat jinak než s pěti.

V: Co pokládáš za nejdůležitější v rozvoji smyslového vnímání?

Č: Mělo by se z něj vycházet, je to dětem vlastní.

V: Máš pocit, že rozvoj smyslů může mít vliv na atmosféru ve třídě a kolektiv dětí?

Č: Určitě je to zklidní. Můžou být k sobě ohleduplnější, utlumí se ta jejich rivalita. Kdybych jim pustila nějakou hudbu lalala, jako Vltavu, tak je to zklidní, pokud nebudou bojovat o místo, že neslyší.

V: Tak to zase uzpůsobíš ty podmínky k té hře...

Č: Já myslím, že jo, já to příští rok zkusím a dám ti vědět.

V: To jsme ráda, že jsem tě namotivovala. Děkuji za rozhovor.

Přepis rozhovoru N

V: Používáte v MŠ smyslové hry?

N: Ano

V: Zařazujete je v propojení s jinými činnostmi a jakými, nebo samostatně?

N: Používám je jak samostatně, tak v propojení s jinými činnostmi, které nás provázejí po celý den.

V: Jakým způsobem hledáte inspiraci pro tyto aktivity a z jakých zdrojů čerpáte?

N: Čerpám ze své praxe, čerpám z přírody, Kafometu, školení Mrkvičky.

V: Jaké jsou vaše metodické postupy při rozvoji smyslové výchovy?

N: Z počátku zapojuji všechny smysly či více smyslů najednou – to hlavně u mladších dětí. Postupně se zaměřuji na dva, jeden...

V: Patří smyslové hry mezi vaše oblíbené a účinné metody k získání pozornosti dětí?

N: Ano, používám k motivaci " kouzelný pytlík", který ukrývá různá překvapení k navození atmosféry, motivace např. jablíčko, bramboru...Různé hádanky z CD Poznáš zvuk? Kolikrát jsem ťukla? Opakuj po mně – dávám ruce na různé části těla...

V: Jak motivujete děti k rozvoji jednotlivých smyslů? Mohla byste uvést příklad ke každému smyslu?

N: Každý týden činnosti k rozvoji smyslů zapojuji. V pohádkovém týdnu např. pohádka O červené Karkulce

Zrak – vyhledávání červené barvy

Sluch – která zvířátka cestou lesem Karkulka slyšela? – zvuky ptáků apod...

Chuť, čich – poznáš, co nesla Karkulka babičce dobrého?

Hmat – poznáš? Kousek srsti, šiška, mech, kámen, lahev...předměty, které se v pohádce mohly objevit + procvičení materiálů

V: Máte ke smyslovým hrám nějaké specifické pomůcky?

N: Ano, předměty na rozvoj hmatu – různé povrchy, dvojice krabiček znějící stejně, pomůcky vlastní výroby

V: Jaké smyslové aktivity podle vašich zkušeností děti nejraději provádí, jsou jejich oblíbené?

N: Ochutnávání se zavázanýma očima, malba rukama – míchání různých odstínů barev...

V: Vyžadují děti, aby jste s nimi tyto aktivity opakovala, případně je opakují děti spontánně samy?

N: Ano, děti při ranních hrách mají možnost samostatně si vyzkoušet své smysly v různých činnostech, hrách, mladší děti se většinou dívají na starší kamarády. Jsou to činnosti, které jsme nejprve společně vyzkoušeli...

V: Kterou věkovou skupinu dětí vnímáte jako nejpřístupnější ke smyslovým hrám?

N: Pracuji s věkovou skupinou dětí od 3 – 6 let a velmi záleží na dětech. Nemám vyhraněný věk dětí, v každé věkové skupině se najde dítě, které překvapí...

V: Máte zkušenosti s propojováním smyslové výchovy a výtvarné výchovy a s výtvarným zobrazováním smyslových vjemů, případně kterých smyslů?

N: Ano, hmat - malba rukama, prsty, otisky chodidel...(všechny děti), chuť – po jídle např. jablka vyber barvu, která se chuti nejvíce podobá...(starší děti)

V: Je podle vašeho názoru výtvarné zobrazování smyslových vjemů náročné?

N: Ano,

V: Od které věkové skupiny dětí zařazujete výtvarné zpracování smysl.vjemů?

N: Od tří let

V: Co pokládáte za stěžejní v rozvoji smyslového vnímání dětí v předškolním věku?

N: Naučit děti být všímavými. Naučit se dívat kolem sebe, osahat si předměty, vnímat vůně, počasí, najít slunce v mracích... povídat si o vzniklých situacích, co by se mohlo stát, jak bychom se mohli jinak zachovat...jen tak začneme

rozvíjet v dětech představivost, fantazii, řeč a smysly. Děti se nebudou stydět a bát říct, co cítí, vidí...

V: Máte pocit, že rozvoj smyslových vjemů různým způsobem může mít vliv na atmosféru ve třídě a v kolektivu dětí?

N: Ano, empatie, kterou rozvíjíme, vnímavost a citlivost podporuje přátelství, ohleduplnost, kamarádství...dítě citlivě a vnímavě vedené ke všemu živému bude citlivě vnímat vše kolem sebe, nebude a nestane se lhostejným...

V: Chtěla byste ještě k nějaké oblasti něco dodat nebo zdůraznit?

N: Za pomoci všech smyslů dítě rozvíjet. Nezapomínat také dětem představit možnost, že mezi námi žijí lidé, kteří některý smysl nemají...jak jim asi je? Co se musí naučit, jak je poznáme? Jak jim můžeme pomoci?

Přepis rozhovoru R

V: Používáte v MŠ smyslové hry?

R: Ano

V: Zařazujete je v propojení s jinými činnostmi a jakými, nebo samostatně?

R: Samostatně i v propojení s jinými činnostmi, nejčastěji výtvarnými nebo činnostmi v oblasti environmentální a sociokulturní

V: Jakým způsobem hledáte inspiraci pro tyto aktivity a z jakých zdrojů čerpáte?

R: Inspiraci hledám na seminářích, u kamarádek a kolegyň z jejich zkušeností a kombinuji.

V: Jaké jsou vaše metodické postupy při rozvoji smyslové výchovy?

R: Využívám spontánní hry i záměrné činnosti a metodu pozorování, prožitku, experimentu, manipulace, tvoření, hry, vzoru, komunikace

V: Patří smyslové hry mezi vaše oblíbené a účinné metody k získání pozornosti dětí?

R: I když je nepoužívám tak často, jak by si asi zasloužily, tak patří mezi mé oblíbenější a je pravda, že na ně děti dobře reagují a spolupracují.

V: Jak motivujete děti k rozvoji jednotlivých smyslů? Mohla byste uvést příklad ke každému smyslu?

R: Tady nevím, jak nejlíp odpovědět...já většinou spojím více smyslů, které vlastně použijeme při určité činnosti...takže např. jsem s dětmi dělala podzimní téma a v tom bloku jsme poznávali podz.ovoce, po hmatu se zavázanýma očima, pak zrakem na obrázku i v reále, zkoušeli si chuť i vůni, pak samostatně „vařili“(krájeli) a dělali jsme vitamínový salátek..všechno propojené v jednom týdnu...takže se snažím vždycky smyslovku propojit pokud možno, všude, kde to jde, aby měly děti na vše dost času...bohužel, někdy se to nedaří...

V: Máte ke smyslovým hrám nějaké specifické pomůcky?

R: Musím podotknout, že moje řídka je stará struktura a něčím jako smyslová výchova se fakt nezabývá...takže u nás není moc koncepce a tak si vyhovím s mými kolegyňkami a staráme se samy ve svých třídách...zvláštní pomůcky moc nemám. Používám Kimovy hry a teď se mi osvědčila firma Logico a její hry Logico primo-Vnímej a povídej, Zbystři zrak...děláme si s holkama vlastní „kouzelné pytlíčky“ na hmat.hry ., ještě dětské Activity apod.

V: Jaké smyslové aktivity podle vašich zkušeností děti nejraději provádí, jsou jejich oblíbené?

R: U mě hmatové hry, sluchové hádanky , pantomima ,hry na postřeh

V: Vyžadují děti, aby jste s nimi tyto aktivity opakovala, případně je opakují děti spontánně samy?

R: Určitě je často vyžadují, ale spontánně je nehrají.

V: Kterou věkovou skupinu dětí vnímáte jako nejpřístupnější ke smyslovým hrám?

R: Mám zkušenost s mojí věkovou skupinou...již několik let pracuju jen se 4-5letými, ale myslím, že i kolegyně má dobrou zkušenost s těmi 5-6letými.

V: Máte zkušenosti s propojováním smyslové výchovy a výtvarné výchovy a s výtvarným zobrazováním smyslových vjemů, případně kterých smyslů?

R: Mám zkušenost, že některé děti umí vypořádat náladu kamaráda a pak nakreslit a výt.vyjádřit radost nebo smutek...kreslili jsme , jak se cítíme a jak se při tom tváříme a povedlo se jim to moc.

V: Je podle vašeho názoru výtvarné zobrazování smyslových vjemů náročné?

R: Myslím, že je to pro ně náročné...děti jsou v dnešní době dost roztěkané a dá to práci je přimět trochu zpomalit, pozorovat je u toho, potřeba trochu přemýšlet a pak pracovat a to je náročné.

V: Od které věkové skupiny dětí zařazujete výtvarné zpracování smysl.vjemů?

R: Já mám zkušenost u 4-5letých...některá třída se seje vnímavější, lépe se to uskutečňuje a někdy, jako letos jsou ty děti jiné, ne tak empatické a jde to hůř.

V: Co pokládáte za stěžejní v rozvoji smyslového vnímání dětí v předškolním věku?

R: Dostatek času na děti a to jak v mš, tak v rodinách...když se pořád všude spěchá, tak není na nic čas vše dostatečně prožít...asi bych měla dát úplně jinou odpověď, ale tohle mě napadlo první.

V: Máte pocit, že rozvoj smyslových vjemů různým způsobem může mít vliv na atmosféru ve třídě a v kolektivu dětí?

R: Mám pocit , že určitě může a možná dokonce dost zásadní

V: Chtěla byste ještě k nějaké oblasti něco dodat nebo zdůraznit?

R: Když si to projíždím znovu, ten rozhovor, tak pouze dodávám, že mám v oblasti smyslové výchovy ještě velké rezervy.....ale alespoň se můžu snad ještě stále zdokonalovat.

Příloha D Motivační pohádka O pavoučku Štístkovi

“V jednom domě, v rohu kuchyně nad pecí, měl svůj domov a pavučinu pavouček. Protože pilně pracoval a chytal mouchy, které se motaly kolem uvařeného jídla, dala mu hospodyně jméno Štístko. Při vaření si s ním občas povídala o tom, co ji trápí, ale nenapadlo ji, že by mohlo něco trápit i pavoučka. Přestože měl pavouček jméno Štístko, sám moc štěstí necítil. Často se mu zastesklo po jeho velké rodině, po tom, kdy se právě vyklubal z vajíčka, po sourozencích co jich měl a po legraci, kterou si spolu užili. Teď však zůstal sám a ostatní se rozutekli do celého světa na zkušenou. Neměl žádné přátele. Jednoho dne se však v sousedním domě spustil vánoční úklid. Všechny kouty byly vysmýčeny, stěny vymalovány, nádobí vycíděno, podlahy vytřeny a všechno haraburdí a zbytečnosti vyházeny. Tamější pavouci prostě neměli klid na tkaní svých pavučinek, a tak se rozhodli požádat o pomoc Štístka. Jaké bylo jejich překvapení, když jim pavouček otevřel dveře a rozdělil se s nimi o všechny místnosti v domě. Každý večer se pak sešli na půdě a vyprávěli si historky, hráli různé hry a soutěžili o nejkrásněji utkanou pavučinu. Štístku se tak splnil jeho sen a připadal si opět jako malý pavouček mezi svými sourozenci, konečně byl šťastný.“

Příloha E Pracovní list Lev v kleci

Příloha F Píseň Čáry máry ententýky (J.Vodňanský)

1. Čáry máry ententýky
poletíme do Afriky.
Přidrže si čepice,
hop a už jsme v Africe.

kruhy rukama (naznačovat čarování)
rozpažit, uklánět se na obě strany-let
chytit se za hlavu
skok snožmo na místě

2. Lvi a lvice pod palmami
hrozitánsky špulí tlamy.
Loví myši v oáze,
přibývají na váze.

rukama s pokrčenými prsty naznačovat
otevírání zubatých tlam
chňapání rukama po kořisti
naznačit rukama velké břicho

3. Pštrosi mají krásné peří,
pyšně si ho nakadeří.
Kýchneš-li však na blízku,
strčí hlavu do písku.

křídla ze zapažených rukou poníž
třepetání prsty
skrýt si ústa jako při kašli
jedna ruka se vytrčí a skloní se
obloukem k zemi

4. Plameňáci purpuroví
na jezeře ryby loví.
Volavky a marabu
hrají si tam na babu.

stoj na jedné noze
dlaněmi na tvářích naznačit dýchání ryb
s nejbližšími dětmi se plácet jako při hře
na babu

5. Paviáni křičí zdola

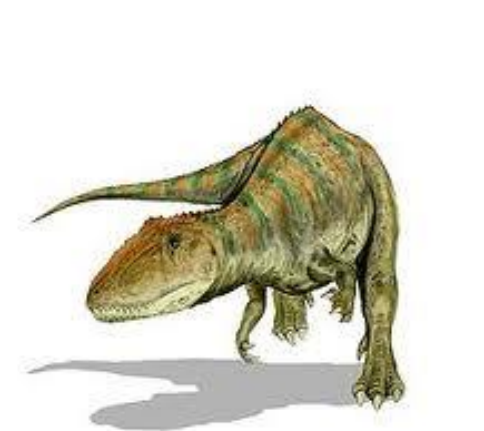
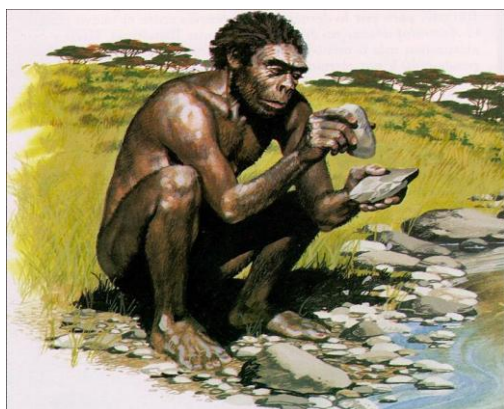
na žirafu: „Hej ty hola,
jak se máš tam nahoře,
dohlídneš až za moře.“

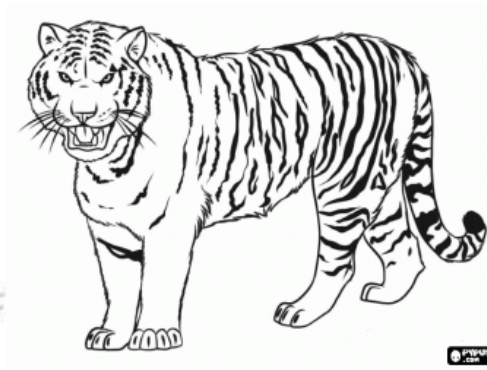
drbání se na bradě a hlavě oběma
rukama
dlaněmi u úst naznačit hlásnou troubu
rukou naznačit kšilt nad čelem

6. Žirafa jen mhouří víčka,
žďuchá hlavou do sluníčka.
Chodí k němu na táčky,
okusovat obláčky.

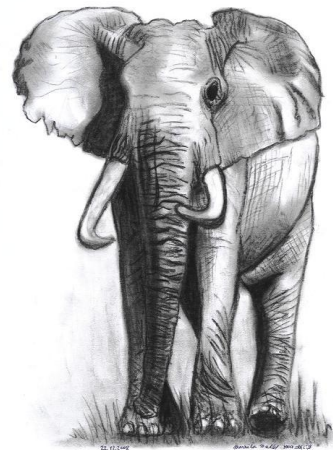
rukama s prsty naznačit mrkání řasami
hlavou naznačit hlavičkování míčem
naznačit výstup po žebříku rukama
chňapáním jako ukusovat

Příloha G Evoluce zvířat

MAKY OREL@seznam.cz

Jak žili pravěcí lovci

Předně - nežili jenom v jeskyních a nélovili jenom mamuty, jak se občas pílíš z ednodušené říká. Žvili se různými esními plody a kořisti jejich invenčných výprav byla hlavně drobnější zvěř - nejčastěji zajáci, smy a podobně. Větší Jlovek byl svátkem. Protože museli neustále outovat a hledat nová inviště, stravili si pouze dočasné přístřešky z větví a kůží ulovených zvířat. Různé skalní přev sy a jeskyně využívali hlavně k přezimování. Nástroje a zbraně si vyráběli z kosti, dřeva a kamene, oblékali se do oděvů z kůží. Líe starší doby kamenné již L měli rozdě ávat oheň a měli vlastní foč. Dodnes obdivujeme jejich umění - nádherné skalní malby a sošky zvířat a ženských postav.

Páni kluci

Prohlédněte si pozorně obrázek. Najdete na něm PĚT věcí, které do doby kamenné nepatří?

Vystřihovánku na následující straně si nejprve můžete podlepit čtvrtkou. Když si hotové figurky ještě nalepíte na čtvrtku a vystřihnete podle tvaru podstavce, budou lépe stát.

Dvoustranu připravil: Jan Smolík